

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

PIK XLVI.

Ч. 246. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 22-го жовтня 1938.

No. 246. Jersey City, N. J., Saturday, October 22, 1938.

VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Сокоул: ВЕрген 4-1016. 4-0897.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКА ПЛАНУЄ НОВІ ФЛОТНІ БАЗИ

ВАШІНГТОН. — Між першими домаганнями, що їх планує преджити на найближчій сесії конгресу департамент військової флоти, є будова, скріплення й поширення баз для флоти на Гавайських островах, на Алясці й у Пуерто Ріко.

Департамент флоти вже викінчує розслідування справи, що мають стати основою домагання нових видатків на флоту, що будуть подані конгресом в найближчому січні.

ПОСТАВЛЯТЬ НА СУД ЗА ШПИГУНСТВО ЧОТИРИ ОСОБИ.

БАЛЬБОА (Каналова Смуга). — Адвокат чотирьох німецьких підданих, арештованих за фотографування американських фортив, поставив у суді вимогу, щоб арештованих випустити на волю, бо, мовляв, прокураторія не має ніяких доказів їх вини. Суддя відкинув внесок адвоката й підняв кавцію за головного обвинуваченого з \$15,000 на \$25,000; кавцію за трьох інших зменшив з \$15,000 на \$10,000 за кожного.

Прокуратор обіцяв подати на суді сенсаційні факти. Між обвинуваченими є 19-літня дівчина, Інгеборг Гутман.

ОБВИНУВАЧЕНА ПРИЗНАЛАСЯ БУЛА ДО ШПИГУНСТВА.

НЮ ЙОРК. — На процесі проти трьох осіб, обвинувачених за шпигунство в користь Німеччини, закінчено переслухання Гінтера Густава Румріха, котрий признався самий до шпигунства й зізнався проти своїх співобвинувачених.

Потім один з асистентів прокуратора прочитав звинувачення обвинуваченої Йоганни Гофман, котрі вона зложила була під час слідства, а в котрих призналася була до шпигунства.

Румріх признався, що він роздобув для Німеччини плани деяких фортив у твердині Гемилтона в Брукліні.

РУЗВЕЛТ ЗА ОБМЕЖЕННЯ ПРОДУКЦІЇ.

ГАРІД ПАРК (Ню Йорк). — Кілька конгресменів і сенаторів, що відвідали президента Рузвелта в його літній палаці, заявили потім газетарам, що з розмови з президентом вони винесли вражіння, що президент є за обмежування продукції рільних продуктів та нафти.

МАЮТЬ ВИРОБЛЯТИ ШТУЧНИЙ ШОВК.

НЮ ЙОРК. — Підприємство „Селеніз Корпорейшен оф Америка“ заявляє, що воно починає будувати коло Перлсбурга, в стейті Верджінія, коштом 10 мільонів доларів фабрику, в котрій мають виробляти штучний шовк зовсім новим процесом. Підприємство каже, що своїми виробами воно зовсім унеможливить довіз японського шовку.

ПУБЛИЧНА ТЕЛЕВІЗІЯ ПІЧНЕТЬСЯ НА ВЕСНУ.

НЮ ЙОРК. — Союз Радіових Фабрикантів заповідає, що вже найближчої весни будуть в Америці використовувати бизнесову телевізію.

Кажуть, що новий промисл займе коло біліона доларів капіталу та що телевізійні інструменти будуть коштувати від \$150 до \$1,000.

ПРОТЕСТ ПРОТИ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩЕЮ.

ШКАГО. — Дня 16. жовтня відбулося тут під голим небом на площі української греко-католицької церкви при вул. Овклей і Райс велике масове українське віче для протесту проти переслідування українського народу Польщею.

На вічу зібралось поперх сім тисяч осіб. Бесіди обговорювали не лише релігійне, але й соціальне й політичне переслідування. Ухвалено відповідні протестаційні резолюції й вислано протести до великих держав світу.

Американські часописи подали обширні звідомлення про це віче.

ДЮІ ВИСТУПАЄ ПРОТИ „ПАРТІЙНОГО МОНОПОЛІЮ“.

ЮТИКА (Ню Йорк). — У своїй промові перед 3,000 слухачів ньюйоркський прокуратор Томас Е. Дюї, кандидат Республіканської Партії на уряд стейтського губернатора, атакував Демократичну Партію за повязання політики з злочинством. Він закидав Демократичній Партії, що нею керують люди з Тамані Голу, котрі переіменили партію на „злочинний монополію“.

Він закидав теж Демократичній Партії, що вона, маючи більшість в обох палатах стейтської легіслатури в 1935 році, повалила своїми голосами проект закону про 8-годинний день праці.

ПРЕДСТАВНИК ІРЛАНДІЇ.

Роберт Бренен, новий посол Ірландії в Злучених Державах, виходить з Білого Дому, де він представлявся президентові Рузвелтові. На правім боці світліни урядовець американського департаменту стейту, що представляв Бренена Рузвелтові.

У 1916 році цей Бренен раз доживав в англійській в'язниці виконання на себе присуду смерти за участь у шін-фейнерських повстанні.

ПЕРЕПЛИЛИ ОКЕАН НА ВІТРИЛЬНІМ ЧОВНІ.

До ньюйорського порту заїхав у середу 45 стіп довгий норвезький кораблик „Колін Архер“, проїхавши без парової машини дорогою через океан при допомозі вітрил. Він виїхав з Норвегії два місяці тому й переплив щасливо Атлантику, хоч мав по дорозі сильні вітри. Командатом кораблика є власник його, панна Анна Фойн Біонес, капітаном Біргірі Брін. Їм помагали три моряки. Панна Біонес думає тут відітати за Чарлза Кравнсіфіла, федерального інспектора кораблів із Стемфорду, Конетикот.

ВІДБУДОВУЮТЬ МАРІЙСЬКИЙ КОСТЕЛ У ХОЛМІ.

Польські часописи пишуть, що на відбудову Марійського костела в Холмі збирають по 600 зл. місячно з заробітків зайнятих при будові залізничної дирекції в Холмі.

ПТАХ, ЩО ПЕРЕЛЕТІВ 6,000 КМ.

Будапештський орнітологічний інститут дістав повідомлення з орнітологічного інституту в Бріселі, що в Конгу знайшли реєстраційний перстень птаха, що його зловили і потім випустили в Будапешті. Цей перстень мав знак орнітологічного інституту в Будапешті „травень — 1938“. Мадярска преса пише, що це перший випадок, що птах долетів із Будапешту аж до бельгійського Конга.

ДВА АВТОРИ МУЗИКИ ДО „НАТАЛКИ ПОЛТАВКИ“.

Хоче людина купити в советській Україні музику до „Наталки Полтавки“ Лисенка, запитує в нотній крамниці. Нема, кажуть, але є „Наталка Полтавка“ Фіоріша. Справді так і надруковано „В. Фіоріш“. „Наталка Полтавка“. Колиж розгорнути ноти, то всякий переконається, що цеж по суті Лисенкова, всім відома музика, яку чомусь то привласнив собі В. Фіоріш. Дотепний композитор, нічого й казати.

ШТАБ ЛІКАРІВ ДЛЯ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

Корпорація Світової Вистави в Ню Йорку в 1939 році постановила завести для потреб людей на тій виставі штаб лікарів і шпитальних піклуванок. Штаб має мати 40 лікарів та 70 піклуванок. На чолі медичного департаменту Світової Вистави має стояти д-р Джозеф С. Говгет.

ДИВНА ПЕРЕМІНА ВОДИ В ОЗЕРІ.

Рівень води в озері Оскар у Швеції нагло зменшився на один метр. Опісля кілька годин вода в озері хвилювала і почорніла мов чорнило. Багато риб згнуло, а багато човнів ушкоджених. Геологи не вміють покищо пояснити дивних явищ з водою в озері Оскар.

ПРЕМІЇ ЗА ВБИТИХ ВОВКІВ.

Коло Ністорешті в Добруджі стадо вовків напало на віці й роздерло 54 штуки. Румунське міністерство рільництва призначило премію 330 левів за кожного вбитого, або затроеного вовка.

КОГО НЕ ЛЮБИТЬ БДЖОЛА.

Один із лондонських поліцаїв займається пильно бджільництвом і має славу доброго знавця бджіл. Він мешкає на одному з лондонських передмість, має власний дімок та біля нього добре розбудовану пасіку. Він приглядався довгі роки до життя бджіл та поробив чимало помічень, що їх досі же ніхто не знав. Його оповідання на тему життя бджіл просто не мають кінця і він у противенстві до своїх товаришів не любить говорити про справи, здебільша прикрі, звязані з його професією.

Він заявив між іншим, що знає докладно, яких людей бджола „не любить“ та їх жалить. А саме бджола нападає на людей, що мастять волосся брилантиною, або рудих. Не любить теж бджола запаху алькоголю, на чому найгірше звичайно виходять п'яниці, або люди „під газом“.

ПОЛЬЩА ШЛЕ 20,000 ПОЛІЦАЇВ, ЩОБ „ПАЦИФІКУВАТИ“ УКРАЇНУ.

Американський журналіст Доналд Дей, кореспондент „Шкаго Дейлі Трібюн“, доносить з Риги про страшні знущання поляків над українським населенням. Він дослівно подає в своїй газеті з 19-го жовтня ц. р. таке:

„Двацять тисяч польської поліції помагають польській армії „пацифікувати“ польську Україну, говорять нинішні звідомлення з Варшави. Польська поліція — це спеціально зорганізована сила, тяжко узброєна, якої Польща вживає, щоб здлушити селянські заворушення. Вона подібна до ГПУ, секретної поліційної армії в советській Росії.

„Салдуючи за низкою заворушень у Львові, Станіславові, Стрию, Перемишлі, Тернополі і в інших місцевостях Галичини, в яких упало чимало людей, польська влада зарядила ревізії від дому до дому, шукаючи зброї. Довершено багато арештів. Використовуючи ті списки, які приготували польські шпигуни, поляки, як доносять, безпощадно побивають тих українців, що є активні в політичних і культурних організаціях. Українці хочуть створити автономну державу.

Нагадує попередню „пацифікацію“.

Ця „пацифікація“ дуже подібна до тієї, що відбулася в листопаді 1930 року, в якій 1,000 сіл поруйновано, сотки людей арештовано і побито поліцією та уланами (татарською міліцією).

„Польські заходи вдержати в підлеглості українську меншину, котра, як запевняють українські провідники, вносить 8 мільонів, а сам польський уряд признає, що вносить більше як 5 мільонів, не знаходять відгому в польській пресі, а то через цензуру.

„Чужинські кореспонденти не можуть відвідати Львова, бо їм відраджують. А звідомлення львівських кореспондентів у варшавських виданнях не появлялись.

Польща шукає румунської помочи.

„Міністер заграничних справ, Юзеф Бек, у товаристві румунського амбасадора виїхав з Варшави до румунської столиці, Букарешту. Він там шукає помочи румунів для польсько-мадярського плану прилучити Закарпатську Русь до Мадярищини, даючи в той спосіб Польщі і Мадярищині спільну границю.

„Як доносять, міністер Бек рішений за всяку ціну перевести цей план, а то тому, що поліпшена доля українців у Чехословаччині вважається поважною загрозою для Польщі, яка відмовила дати подібні привілеї своїм українцям.

„Виконні комітети польських опозиційних партій підпадуть розвязанню й арештам до двох років, на основі недавнього виданого декрету, а то за те, що вони голосят бойкот надходячих виборів до союму. Всі опозиційні партії рішили ш бойкотувати“.

НЕБЕЗПЕКА БЛИЗЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ЗАКАРПАТТЯ ПОЛЬЩЕЮ Й МАДЯРСЬКОЮ

ВІДЕНЬ (каблеграма). — За останні 24 години зросла сильно загроза нападу на Закарпатську Україну з боку Мадярищини й Польщі.

Українські організації в Америці можуть помогти закарпатським українцям висилкою негайних протестів до великих держав, що брали участь у мінхенському пакті, проти мадярських і польських плянів загарбати Закарпаття.

Делегація Карпатської України: Хіменець.

(ЗАКЛИК ДЕЛЕГАЦІЇ ВКАЗУЄ, ЩО УКРАЇНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ГРОМАДИ, ЗБОРИ, КОТРИ ЩЕ ТАКОГО ПРОТЕСТУ ДО ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ ПРОТИ ПОЛЬСЬКО-МАДЯРСЬКИХ ЗАХІХАНЬ НА ЗАКАРПАТТЯ НЕ ВИСЛАЛИ, ПОВИННІ ЗРОБИТИ ЦЕ НЕГАЙНО. — Ред.)

НІМЦІ ОСТЕРІГАЮТЬ МАДЯРІВ У СПРАВІ ЗАКАРПАТТЯ.

БЕРЛІН. — Офіційний орган міністерства закордонних справ, „Ді Діпльоматіше Кореспондент“, помістив статтю, в якій признає, але рішучо, остерегає мадярів, щоб вони не поспішали занадто з своїми розрахунками в Чехословаччині. Ці розрахунки, говорить згаданий орган, мусять бути вирішені на тій самій засаді, на якій була вирішена справа судетських німців. У вирішенні треба ставити на першому місці національність, а щойно потім економічні і транспортні огляди. Той сам орган говорить, що мадярсько-чехословацький спір у своїй часті буде як слід вирішений. Цього вирішення довершити Німеччина й Італія, а ніхто інший.

МАДЯРСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

БУДАПЕШТ. — Мадяри влаштували стотисячну демонстрацію перед пам'ятником польського генерала Бема в Будапешті. В демонстрації брали активну участь мадярські студенти, які несли на руках дезертирів з чехословацької армії. Юрба викликувала погрози на адресу Чехословаччини та домагалася зброї, щоби піти походом проти неї.

ЗМІНА НАЗВИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

ПРАГА. — Чехословацький уряд виробляє тепер бюджет державних видатків. Цей бюджет тепер буде складатися з чотирьох частин: чеської, словацької й русько-української; четврту частину будуть творити видатки спільні, себто федеральні. Заразом уряд заповів, що невагом буде змінена також офіційна назва Чехословаччини. Правдоподібно назва буде звучати „Держава чехів, словаків і русинів“.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ НЕ ЕДАЄ СПАТИ МОСКВІ.

МОСКВА. — Покинувшись на зажалення одеських інжинірів, „Правда“ з 27 вересня ц. р. твердить, що в Одесі, при попушенні центральних державних органів Української Республіки, до тієї пори ведуть політику, спрямовану до відірвання звязків з російською культурою. Особливо знаменний у тому відношенні, на думку „Правди“, затверджений „українським урядом“ репертуар одеського оперного театру. У цьому репертуарі, як жаліється „Правда“, нема російських опер, тільки чужі. Єдиною російською оперою є „Князь Ігор“, але її то поставили її тому, що дія йде в Путівлі, в Україні“. Таку політику веде й одеський обласний комітет. „У всьому тому, говорить „Правда“, продовжує виявлятися шкідницька лінія українських буржуазних націоналістів, що довгий час орудували в управлінні справами мистецтв у Совнаркомі України“.

ЛИТВА У ВЕЛИКІЙ ЗАГРОЗІ.

КОВНО. — Вслід за гострими нападами німецької і польської преси проти Литви остання побоюється, що її приготують таку саму долю, як Чехословаччини. Щоб не поповнити помилок Чехословаччини, Литва вже тепер дає широкі права німцям, а також полякам.

АНГЛІЙЦІ ПАРАФРАЗУЮТЬ АРГУМЕНТИ ГІТЛЕРА.

ЛОНДОН. — Англійський міністер Семюел Гор публично заявив, що Англія тепер так шалено збротиться не тому, що не вірить у мирні заходи Гітлера, а тому, що боїться, що по Гітлерові може прийти до влади в Німеччині якийсь інший чоловік, що захоче війни. Так, як Гітлер боїться, щоб до влади в Англії не прийшов Чолчил, Іден, чи Доф Купер, і тому збротиться, таксамо Англія боїться, щоби по пацифістові Гітлерові не прийшов якийсь „мілітарист“, і тому на всякий випадок збротиться. Позатим Англія має такіж мирнолюбні наміри, як і Німеччина.

"СВОБОДА" (LIBERTY) FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ЗАБУВАЙМО ВИСТАВИ

Європейська криза, що ще й досі неполаджена, що ще далі може принести нам кожної хвили нові несподіванки, зовсім природно відвернула нашу увагу від справ, від яких ніякий нарід, що живе повною модерною життя, не повинен уваги відвертати. Ціх шми справами на першому місці стоїть справа української участі в Світовій Виставі, що відбудеться в 1939. році в Нью Йорку.

Європейська криза, в якій важиться доля українського народу, в якій приходять рішення, від котрих перемиється доля багатьох мільонів українців, мусіла звернути на себе очі української іміграції. Нема найменшого сумніву, що в Європі розіграються драми, що захоплюють уми й серця кожного українця на іміграції.

Однак коли це зовсім нормально, то вже було би нормально, якби українська іміграція про ніщо інше не думала, як лише про події в Європі. Саме події в Європі можуть нам показати, як нам треба звертати увагу на такі речі, як Світова Вистава в Нью Йорку. В Європі може дуже легко випасти рішення на некористь українського народу, себто рішення, від котрого доля багатьох українців значно погіршиться. Тоді нам прийде ще важче працювати для того, щоб їх добути з важкого стану.

Коли нам приходиться розглядати причини нашої нової можливої невдачі, то знайти їх між іншими треба власне в цьому, що українська справа ще не є досить звисна в широкому світі в цілій її повноті. Вистарчити переглянути хоч би відгуки преси за останні тижні європейської кризи, щоби переконатися, скільки ще лишилося поля для української праці, скільки ще нам треба доложити сил, щоб дати світові пізнати.

Світ пізнає мало відомий нарід з участі того народу у великих подіях, або з участі того народу в культурних акціях. Українська іміграція не має великої нагоди брати безпосередню участь у великих подіях, у котрих бере участь український нарід, але зате українська іміграція має багато більше нагоди, ніж має рідний край, брати участь у культурних акціях перед широким світом. Між тими акціями Світова Вистава в Нью Йорку — одна з найкращих нагод.

На цій виставі виступлять певно як представники українців представники чотирьох держав, що роздерли українську землю. Кожний окупант виступить там як нами непоклоний представник і кожний з них буде накручувати цю виставу так, щоби підперти своє панування над українською землею. Тому американським українцям треба взяти участь у цій виставі на те, щоб світові сказати, що український нарід представляти гідно й правно може лиш український нарід, та що український нарід не дає права репрезентувати себе перед світом ніякому окупантові, бо український нарід, випосажений багатомо культурою, не годиться на ніяку окупацію, а хоче бути паном у своїй власній, українській державі.

Цей ідеал повинен нас заставити зробити для нього все, що в наших силах можливе. Не занедбуймо праці для рятування батьківщини, але рівночасно не забуваймо й цієї праці в Америці.

К. Мікшат.

КОСА (Оповідання).

Цомак з вдоволенням вдарило долонею об долоню купця.

— Ну! — відсапнув Цомак — торг нарешті. Собакою був би той, що пожалував би.

З торжественною повільністю Цомак став розпинати свій кафтан, не зводячи очей з кута, де стояла куплена ним коса. Приглядаючись до неї, став підозрівати, що купець підміняв її. Йому бачилося, що вона більше скривлена і коротша, як та, котру він вибрав був. Недовірно глядів до купця, то на його помічника за давкою. Потому сягнув по косу і в руці таксував її вагу.

— Це інша коса, — сказав по протесту. — Назвіть мене як хочете, то не та, що я вибрав і сторгував.

Кажучи це, Цомак став скоро назад запинати бляшані гудзики своєї каштани.

— Що вам прийшло до голови, сусідо? Майтеж розум і не робіть комедії, бо мій терпець урветься.

— Ая, ая!... Що якийсь чорт привів мене сюди! Та я сам винен, бо відходив звідси і косу лишив без чесної опіки. Що ж я тепер зроблю?

— Як я вам кажу, що то тасам коса, то можете мені увірити.

— Тасам? Як також маю пару очей. Я добре виджу, що було і що є.

Цомак взяв косу, постукав по ній, згинув на коліні, бив нею об брук, хував на неї і засумований вернувся з нею до крамниці, кажучи:

— То не моя коса. За цю дам не більше, як одного гульдена і вісімдесят крайцарів.

— Не робіть комедій! — сказав купець, вже сердитий. — Як вам ця не подобається, то виберіть собі іншу. Там лежить ціла купа.

— Такої дурниці не зроблю і цілої мукі не повторю. Та я цю косу візьму за ціну меншу наскільки, наскільки її вага менша від тої, котру я вибрав був.

— Не говорю з вами ні слова більше!

— Що? То я маю тратити? Чи ваша совість дозволяє вам жадати від мене цю надвишку?

— Або платіть, або йдіть собі до дідька і ніяких проповідей мені тут не голосіть!

— Добре, — крикнув Цомак огірчений. — Нехай буде

О. С.

ІЗОЛЯЦІЯ РОСІЇ

Консеквенції політичної наради „big four“ у Мінхені будуть просто необчислими. Не говоримо тут про енунацію англійсько-німецьку, де висловлюється надія, що ніколи між тими народами не повинно бути війни. Не говоримо про явне англійсько-італійське зближення, яке наступає по Мінхені, і — за ним — французько-італійське. Не говоримо про відчинення наддунайської брами для східної експансії Німеччини. Тут хочемо говорити виключно про Росію, яка тримає мабуть вісім десятих нашої національної території й людности.

Хто уважно читав часописи підчас страшної вересневої кризи, коли змора світової війни нависла була над світом через чехословацьку республіку, той спостеріг дві речі: агітацію Чехії й Росії, щоб влутати західні держави у війну, а з другого боку, трусість Москви, яка сама страшенно обоялася, щоб, не дай Боже, й вона не влуталася в ту війну.

У Чехії агенти Москви ревіли про 2-мільонову советську армію, готову до вимаршу, про те, що Румунія дозволяє на перемарш червоних військ. У Франції кричали, що „гонір Франції“ вимагає напасти на Німеччину.

Так через своїх агентів працювала Москва. Чи дійсно вона хотіла воювати? О, ні. Вона в своїх часописах і в часописах своїх агентів за границею була дуже войовнича, але в своїх урядових нотах і освітленнях Літвінова в Женеві була дуже поміркована. Москва казала, що певно вона прийде з допомогою Чехії, але коли наперед прийде з тою допомогою Франція... А зрештою вона готова прислати агітаторів, літаки й бібулу... Як в Іспанії...

Москва всіма силами провокувала Бенеша, але сама стояла в тіні. З метою? Мета була ясна: коли би провокація вдалась і Чехія, Німеччина, Італія і Франція, може й Англія, вдалися до довготривалої страшно війни, то Совети стояли б на боці і в моменті, коли всі, і переможці і переможені, були виснажені фінан-

сово, економічно й морально; коли би повстав голод і розруха, тоді зявилася Москва... Так, наприклад, як зявилася вона в Китаї, щоб упекти свою печенку.

Цей маневр прозріли Англія й Франція, і до війни не прийшло. Не зважаючи на домагання Росії, її до Мінхену не запросили. Це значить, що не лише Мусоліні і Гітлер, але й „союзна“ Франція й Англія не бажать собі „співпраці“ советських інтригантів при замирненні і взагалі при регулю-

УКРАЇНСЬКЕ ВЧИТЕЛЬСТВО В ПОЛЬЩІ У СВІТЛІ СТАТИСТИКИ

Недавно появилася статистична публікація польського Міністерства Освіти, в якій подається цифровий стан учительства у цілій державі. З цієї статистики подаємо отсі важніші дані:

У державних народних школах в році 1935/6 було загальною чисельністю: чоловіків 30,500, жінок 39,561. — З того числа по віроісповіданню було: римо-католиків: чоловіків 26,608, жінок 35,135; греко-католиків: чоловіків 1,895, жінок 2,191; православних: чоловіків 753, жінок 427; євангеліків: чоловіків 977, жінок 421; мойсеєвої віри: чоловіків 259, жінок 1-301. Решта (менші цифри) належать до різних віроісповідань.

Всі ті вчителі по поданні батьківської мови як розговорної зачисляються до таких національностей:

Римо-католики подали як свою розговорну мову: польську 62,482, українську 43, білоруську 11, російську 6, німецьку 96, жидівську 1, литовську 30, чеську 3, решта припадає на інші мови.

Греко-католики подали як батьківську мову: польську 600, українську 3,446, російську 3.

Православні подали як розговорну мову: польську 546, українську 325, білоруську 140, російську 132, чеську 18.

Євангеліки подали як бать-

ківську мову: польську 1,071, українську 5, російську 1, німецьку 290.

Учителі мойсеєвої віри подали як розговорну мову: польську 1,371, українську 3, німецьку 1, жидівську і гебрійську 168.

Загальне число вчителів по приналежності до мови у державних народних школах Річчиполитої є таке: польська 65,210, українська 3,825, білоруська 152, російська 150, німецька 389, жидівська 169, литовська 30, чеська 29. Решта без означення мови.

З тих чотирьох бачимо, що всюди переважають жінки, яких у державному народному шкільництві є 900 більше як чоловіків.

Далше цікавий для нас числовий стан учительства у львівській кураторії, а саме: Львівське воеводство має 7,844 учителів (ок), Станіславівське 3,410, Тернопільське 3,943, разом 15,197.

Іх віроісповідний склад:

Table with 4 columns: Воевід., лівівське, станісл., терноп. римо-кат., греко-кат., православні, євангеліки, мойсеєв. віри

Решта (менші цифри) належать до різних віроісповідань.

Відповідно до розговорної мови вчительство народних

шкіл на терені Львівської Кураторії розподіляється так:

Table with 4 columns: Воевід., лівівське, станісл., терноп. польська, українська, німецька, жидівська, гебрійська, чеська

Цікаво для нас знати розміщення греко-католиків учителів у цілій державі, а також їх мовну приналежність. З названої статистики виходить, що до української мови признається в поодиноких воеводствах:

Варшавське 99 осіб, Варшава місто 21, Лодзь 183, Келецьке 265, Люблинське 179, Білостоцьке 14, Берестейське 73, Виленське 36, Новгородське 26, Познанське 5, Водинське 400, Ползанське 27, Поморське 17, Шлезьке 3, Краківське 106.

Греко-католиків учителів у поодиноких воеводствах було:

Варшава місто 6, Варшавське 236, Лодзь 234, Келецьке 328, Люблинське 233, Білостоцьке вилен. 16, Білостоцьке берест. 111, Виленське 57, Новгородське 37, Польське 22, Волинське 146, Познанське 46, Поморське 27, Шлезьке 8, Краківське 128.

Тепер подам розміщення українського вчительства по містах і селах. Подаю числоти, що подали до статистики українську мову як рідну, а в дужках подаю гр.-кат. віроісповідання.

Міста у воеводствах:

Варшавське: 14 (греко-кат. 19), Варшава місто 21 (гр.-кат. 3), Лодзь 24 (гр.-кат. 29), Кельце 30 (гр.-кат. 41), Люблинське 16 (гр.-кат. 16), Білостоцьке виленське 1 (гр.-кат. 1), Білостоцьке берестейське 8 (гр.-кат. 11), Виленське 3 (гр.-кат. 6), Новгородське 2 (гр.-кат. 2), Волинське 47 (гр.-кат. 10), Познанське 11 (гр.-кат. 18), Поморське 10 (гр.-кат. 12), Шлезьке 2 (гр.-кат. 1), Краківське 2 (гр.-кат. 7), Львівське 174 (гр.-кат. 189), Станіславівське 104 (гр.-кат. 103), Тернопільське 83 (гр.-кат. 89).

В зіставленні бачимо, що не всі греко-католики подали за свою рідну мову українську, а декуди бачимо, що число греко-католиків є менше від числа тих, що узнали за свою українську мову; тут входять православні, римо-кат. і інші. Таке саме явище бачимо і по селах.

Села у воеводствах:

Table with 4 columns: Варшавське, Лодзь, Келецьке, Люблинське, Білостоцьке вилен., Білостоцьке берест., Виленське, Новгородське, Польське, Волинське, Познанське, Поморське, Шлезьке, Краківське, Львівське, Станіславівське, Тернопільське

Коли порівняємо число греко-католиків і українську їх мову села з містом, то далеко краще випаде це відношення по містах. Учительство греко-католицьке по селах по всіх воеводствах (крім Волині, де переважно православні українці) подало у поважному зменшенні українську мову, як свою рідну. Це діється у західних воеводствах, але також у неменшому числі бачимо і у Львівській Кураторії. Річ ясна: хто відпекується української мови, як розговорної, то це рівнозначне, що відпекується української національності.

Середнє державне шкільництво.

Table with 4 columns: Віроісповідання, Загальне число, польська, українська, білоруська, російська, німецька, жидівська

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

Решти дрібніших чисел інших віроісповідань і мови не подаємо, бо їх відшукати можна з загального числа, поданого у першій позиції. Як бачимо з цієї таблиці, то не всі римо-католики визнають рідною польську мову, а також скільки тих, що подали польську мову за свою, перевищає число римо-католиків. Відносно невелике число греко-католиків признає польську мову рідною, бо ледви 22%. У середньому шкільництві переважають чоловіки в противенстві до народнього шкільництва. У середньому загально-освітньому приватному шкільництві працює значно більше число вчителів ніж у державному, а зокрема національні меншини є приєвлені доповнювати власними засобами розбудову середнього загального і фахового шкільництва. Видно, що майже таке саме число у приватних школах поляків працює що й у державних, але відносно значно більше мають їх непольські національності. Найбільше приватного вчительства мають жиди, а потім ідуть німці, українці, росіяни і т. п. Замітне, що тільки 216 жидів подали розговорну мову жидівську, згд. гебрійську, а аж 423 подали польську. Відносно не багато, бо тільки 13 греко-кат. і 11 православних. Треба ствердити, що у приватному шкільництві подання мови як розговорної не підлягає такому натискові, як у державному.

У державнім дошкіллі працює тільки 273 римо-католики та 3 євангелічки і вони всі визнають польську мову за свою рідну.

Спеціальне шкільництво.

На загальне число 326 є римо-католиків 287, греко-кат. 15, євангелічки 8 і жидів 14. Зпоміж них 5 греко-католиків визнають польську мову, а 10 українську своєю рідною, 2 жиди подали як рідну мову — жидівську, а всі інші визнають польську мову своєю розговорною мовою.

Учительські школи.

До 1935 р. викінчувалися учительські семінарії і там ми мали ще 3 греко-католики, що вчили постійно, та 41 доходячих. Тепер той стан змінився і не маємо ніяких даних, чи в педагогічних ліцеях або педагогіях учать якісь українці.

Учительські школи.

До 1935 р. викінчувалися учительські семінарії і там ми мали ще 3 греко-католики, що вчили постійно, та 41 доходячих. Тепер той стан змінився і не маємо ніяких даних, чи в педагогічних ліцеях або педагогіях учать якісь українці.

Учительські школи.

До 1935 р. викінчувалися учительські семінарії і там ми мали ще 3 греко-католики, що вчили постійно, та 41 доходячих. Тепер той стан змінився і не маємо ніяких даних, чи в педагогічних ліцеях або педагогіях учать якісь українці.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

Учительські школи.

мо-католиків говорять польською мовою, як рідною, 914, українською 2, німецькою 1, польською 1, іншими 8. Греко-католиків професорів високих шкіл є 12, які подали як рідну мову: 4 польську, 7 українську і 1 іншу. Православних є 16, з яких 1 подав рідну мову польську, 6 українську. Євангеліків 63, а з них призналися до польської мови 57, до німецької 4, а решта іншу рідну мову.

Вищий науковий курс і вчительські інститути.

Вони мають 10 постійних вчительських сил і 32 доходячі, але всі вони є поляки і крім 1 євангеліка всі є римокатоликами.

Так виглядає під оглядом мови і віри цілість статистики вчителства у державних школах Польщі. Для заспокоєння цікавих подаємо загальну цифру у приватних школах, а саме: греко-католиків 508, з яких 26 признали за свою польську мову і 476 українську, а також до української рідної мови призналися у приватних школах 13 римокатоликів, 32 православних, 1 євангелік і 7 мейсеевого віроповідання.

Окрему рубрику становлять вчителі релігії, між якими до навчання греко-католицької віри є 3 світські і 1,925 духовних, а між ними є 19, що вчать у приватних школах. До навчання православної віри є у державних школах 311 світських і 1,507 духовних учителів. Греко-кат. вчать релігії українською мовою, а православні вчать мовами: українською, російською, польською і білоруською. Їх цифра щодо мови невідома.

Поодиноким наведених чисел не хочемо на рядах аналізувати. Підчеркнути мусимо, що цифра українського населення у Польщі і всі писання рідних шовіністичних польських журналів про „залев науцільством українським шольства в Польщі“ є тільки перфідним перекручуванням фактів і натиском на кермучі чинники, щоб відсунути українську молодь від варстатів праці.

Дмитро Великанович.

ЗУКРАТІНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА.

Господарсько-кооперативні збори.

В неділю, 25. вересня ц. р., відбулися господарсько-кооперативні збори, скликані Українським Будівельно-Позичковим Товариством у Філадельфії.

Збори відкрив президент цього товариства, гом. Т. Чермериз, у приватності 56 заступників організацій, та поклав як референта д-ра Володимира Галана. Референт заявив привітанням, що Будівельне Тов. мало на думці перевести господарські наради цілою низкою рефератів на господарські теми. Рішено одначе на перших зборах обмежити час на реферати, а головну увагу звернути на дискусію на тему: 1) Сучасне господарське положення нашої імміграції; 2) Допомога федерального уряду; 3) Методи організування господарської самопомочі.

Господарське положення нашої імміграції, говорив референт, погіршується. Приблизно 50 відсотків нашої імміграції втратили працю, 50 відсотків втратили доми і фарми, а 75 відсотків навіть життєве забезпечення. Статистика виказує, що на 100 українців, забезпечених в американських аскураційних компаніях, 75 втратили це життєве забезпечення через господарську кризу, а на 100 українців, забезпечених у своїх

національних організаціях, лише десять втратили забезпечення.

Ще явище можна вияснити тим, що наші національні товариства забезпечення це рівночасно великі кооперативи, які розпадаються на сотні місцевих кооперативів - відділів. Ці відділи дбають за своїх членів і не раз платять вкладки до головної канцелярії цілими місяцями. Цей факт, що наші національні організації краще пройшли кризу, вказує, що й у будучині організування господарської самопомочі мусить йти по дорозі розбудови та творення власних господарських кооперативів.

Федеральний уряд старається зменшити наслідки депресії. Наші іммігранти з цієї помочі користають дуже мало, бо не мають потрібних господарських організацій.

На думку прелегента, наші майбутні спроби для організації господарської самопомочі повинні йти в трьох напрямках: 1) Скріпити наші національні допомогіві організації, вступаючи масово в їх ряди. Таким чином дуже важна господарська ділянка, а це життєве забезпечення, було б у наших руках. 2) Розбудувати Будівельно-Позичковий Товариства, яких завданням буде забезпечити доми та фарми довгороченцевими гіпотеками. 3) Розбудувати кредитові юнії, які хоронитимуть нашу імміграцію від лихви. Так у трьох організаціях а) допомогіві, б) Будівельно-Позичковій та 3) Кредитових юніях наше господарське життя буде себе доповнювати та творити величезну силу на місцях.

Як висновок цих думок, д-р Галан подав огсі резолюції:

Привітні стверджують:

1) Наслідки господарської кризи захоплюють щораз ширші круги нашої імміграції. Безробіття, дорожня життєвих продуктів, втрата домів, а навіть життєвого забезпечення загрожують основам життя нашої імміграції та вимагають від нас рішучих заходів в організуванні господарської самопомочі.

2) Українські національні допомогіві товариства вдержали велику кризу краще ніж подібні організації та у великій мірі захоронили нашу імміграцію від великих матеріяльних утрат. Це вказує, що й майбутня наша господарська розбудова мусить йти шляхом розбудови й творення власних господарських організацій.

3) Матеріяльну кризу нашої імміграції використовують інтернаціональні організації. Великими й пустими обіцянками заманоють наших людей, висисають з них останній гріш, щоб за ці гроші вести опися пропаганду, ворожу нашому народові, та компромітувати його перед цілим світом.

4) Господарські організації не тільки приносять матері-

яльні користі нашої імміграції, але водночас вони є теж носіями українського імені та показником організаторських спосібностей нашого народу.

З наведених причин привітні делегати рішають:

1) Остеретти нашу імміграцію перед інтернаціональною язвою в нашій пресі та зборами й закликати її до масового вступу в ряди нашіх національних допомогівіх організацій.

2) Розбудувати та творити на місцях Будівельно-Позичковий Товариства та зробити з них: а) Осередок для щадничих вкладок нашої імміграції; б) Джерело для уділювання довгороченцевих позичок; в) Посередника в набутті та розділі федеральних фондів.

3) Проголосити грудень місяцем ошадности нашої імміграції та доручити урядові Укр. Будівельно-Позичкового Товариства в Філадельфії видати потрібні закликки й пояснення.

4) Доручити управі У. Б. Товариства в Філадельфії скликати наступні господарсько-кооперативні наради та поширити зміст їх нарад.

В дискусії забирали слово отсі громадяни:

М. Дубас: Час покінчити з наріканнями на нашу бідну, а взятися до праці. Коли би 5,000 українців в Америці перенесли свої моргеджі до Українського Товариства, то це була б сума 10 мільонів доларів, якою кожний моргедж був би лише на 2,000 дол. Дохід з цього на 5 відсотках дав би суму 500,000 дол. Коли би усі українці, які тепер стоять у більшовицьких чи польських організаціях, вступили до своїх організацій, то всі наші національні організації зросли б утроє. А так, як воно тепер, ворожі організації інвестують наші гроші у ворожих бондах і нашими грішми переводять паціфікацію наших братів у старому краю.

Е. Кульчицький: Господарські наради мають велике значіння, бо вони піддають нам нові думки та нову заохоту до праці.

Д-р Л. Цегельський: Наша імміграція повинна розвивати свої банково-кредитові установи. Ми позаду всіх народів, а навіть позаду старого краю, де подібні організації повстають майже кожного дня. Зокрема Будівельно-Позичковий Товариства відиграють велику ролю в житті нашої імміграції і їх працю треба піддержати. Будівельне Товариство у Філадельфії вибивається на перше місце та має повне довіряння загалу.

М. Гайовий: Дуже важна думка про співпрацю допомогівіх організацій. Ворогування цих організацій використовують більшовики та втягають наших людей у свої петри. Важною є теж співпраця допомогівіх організацій та будівельних товариств, бо в такий спосіб фонди наших допомогівіх товариств будуть використані на місцях для добра нашої імміграції. Тепер гроші складаємо, а інші з них користають.

Г. Герман: Кооперація, на якій побудований У. Н. Союз, виказала свою силу в часі найгіршої депресії. Доказом цього Укр. Кооперативна спілка у Вілкс Бері. До розбудови будівельних товариств на місцях притягнути наших бізнесменів.

С. Слободян: Великі маєткові втрати знеохотили нашу імміграцію. Ці втрати були багато більші у чужих організаціях, ніж у своїх. Тому треба братися до нової праці у своїх національних організаціях.

М. Горохівський: Господарські наради вже принесли велику користь, бо розбудили велике зацікавлення до господарських справ, як це можна бачити з великого числа привітних та глибокої змістом дискусії.

М. Довбенко: Багато можна зробити на господарському полі, коли буде в нас єдність і віра у власні сили.

Г. Грицишин: Управа Укр. Будівельно-Позичкового То-

варства дала найкращі докази, що при співпраці всього громадянства та чесного проводу можна зробити велике діло.

Д-р Галан ще раз подає короткий зміст реферату й дискусії, після чого привітні рішення одноголосно подані вище резолюції.

Предсідник Т. Чермериз подякував привітним та висказав побажання, щоб Укр. Будівельно-Позичкове Тов. у Філадельфії зросло й вело ще більшу господарсько-кооперативну працю для добра нашого народу.

Учасник.

3 РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Звіт із Союзного Здвигу.

Дня 23. вересня ц. р. Комітет Відділів У. Н. Союзу скликав збори урядників, щоб здати звіт за своєї праці, а головню звіт з відбутного Союзного Здвигу в Улмер Парку, Бруклін, 28. серпня ц. р.

Звіт здавав секретар Комітету, П. Кучма. Він сказав, що матеріяльна користь може не велика, зате моральна дуже гарна і при дальшій праці членів і урядників відділів вона може принести нашої організації, У. Н. Союзові, гарні наслідки. Цей звіт розбудив зацікавлення до У. Н. Союзу не лише серед старших, але й серед молоді. Старшим він вказав силу нашого Союзу, а тимсамим заохотив їх, що ще до нього не належать, щоб до нього вступали. Молоді він також вказав можливість, з яких вона повинна користати.

Загальний прихід до Здвигу був \$1,058.59. В тім мала частина за тикети ще знаходиться по відділах. Розхід виносив \$977.48. Чистого приходу лишилося \$81.11. Гроші знаходяться в касієра Здвигу, п. І. Галичина.

На прихід зложилися позиції до вступу, буфету і цвітів. На розхід: парк, музика, матеріял до буфету і бари, оголошення, друки, аскурація, хор, дозвіл на звіт і кілька дрібніших видатків. На всі, хочби найдрібніші видатки, були поквітування, які в часі зборів кілька вибраних урядників точно переглянули.

Дальше розведено дискусію, сі слід влаштувати такі здвиги. Привітні прийшли до переконання, що так. Бо моральний успіх з них великий: вони оживляють працю по відділах У. Н. Союзу, пропагують Союзову ідею, виказують перед широким загалом силу і користі нашої інституції.

Щодо малих фінансових зисків, то привітні ствердили, що вони могли би бути більші, але тому саме, що заряд здвигу звертав більше увагу на програму і моральну сторінку, тому й зиски були менші. В часі програми, наприклад, коли то люди впродж пару годин були скупчені коло естради, буфет і бара втрапили поважну суму приходу. Але на те нема ради і привітні ствердили, що хоч прихід важна річ, то не треба головної уваги скупчувати на барі і буфеті, а таки треба звертати увагу на щось вище.

Згадані наради ствердили, що багато з членів і члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

Далеко не всі члениць, які докладали свою працю в часі здвигу, виконали це з великою посвятою і пильністю. Їм наради ухвалили дати повне признання та подяку за труд. Тут слід додати, що в едвізі брав чинну участь 5-тий відділ У. Н. Союзу з Асторії, що було пропущене через помилку в попереднім дописі.

РОСКІШНА КАВА...

Куди хочете мати каву, що смакує краще, додайте при запаренню до кавника або перколятора **ЦИКОРІ ФРАНКА**.

ОТРИМАЄТЕ КАВУ НЕЗРІВ'ЯНОЇ ДОБРОТИ, СМАКУ І АРОМИ. Спробуйте **ЦИКОРІ ФРАНКА** ще сьогодні. — Можете її дістати в усіх ліпших гросернях.

10 п. пачка

THEINR. FRANCK SONS, INC. FLUSHING, N. Y.

ЗА ХОДЖЕННЯ ДО ЦЕРКВИ УСУВАЮТЬ З КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

Советська преса пише, що в останньому часі усунули на 6 місяців з комуністичної партії 2,321 членів і 4,355 членок за „нарушення партійної дисципліни“. Провиною, що потягнула за собою таку строгую кару, було те, що члени комуністичної партії ходили на богослуження до церкви або дозволяли хрестити свої діти.

М. Костишин.

ВОЛИНСЬКА ІДИЛІЯ

Ніч зачала, село втихло, Спочиває у неволі, Лиш несеться „Алеюя“, Що співають в честь Боболя.

Та й крадені грішні душі, Наруховують до двіста, Гарні лави під багнетом, Як грозять леґіоністи.

Ще й городській розкази Дає староста в підмозу, Глянь! Он храм наш підпалили! Грімко дзвін бе на тревогу!

Панотія там засудили, Грубу гривню заплатити, Що поєсмі він по героях Панахиду відслужити.

Там просвітні установи Лівківцями замикані, А жандарми і „риєжє“ Здвиґ народний розбивають.

Там „родани з крві і коєці“ На вулицному спокую Демолоють установи В божевільному настрою.

А там наша Рідна Школа, Беззастановно веде спори, Щоб чужого елементу Не впустили до дівори.

Подумай же, чоловіче, Гріш, що потом здобуваєш, Лай на зброю лоджерам, Що від губи відриваєш.

Щоб дівору научили Шовінізм мужий ідекати, Щоб ці кадри яничарські Тебе знали облювати.

Он вєселюють родини Без доказу, без засади, Кажуть, ніби не коринсьля До розказу їхній владі.

Глянь, як голос в імя Бога На зах звірства протєстє: Кропийина хижка владла До словечка конфієскує.

Ще й погрозами страхують, Щоб про Волинь не писати, Бо відіають редакторів У „Бєрезу“ спочивати.

От така то братня доля: Край багатий, край лядовий, Як подумаш про нього, Татар лайже сто-пудовий.

Що над Волиню ніч зтиха Приєслєє мир в неволі, Тільки чути „Алеюя“ Рєпетують в честь Боболя.

Управа 20 в. ОДВУ.

Н. KOWERDOWICH
110-112 ST. MARKS PLACE,
(East 8th St.)
NEW YORK CITY

повідомляє всіх своїх коєстумєрів і знайомих, що я повернувся назад з Галичини, де я перебував півтора року, і як довголітній куєшнір відкрив краєлицю з форам і юкватами, репарю, прасую. Маю на продаж готові нові сєлінові ковти від \$50 вгору. Приймаю замовлення як з близьких, так і з далєких сторін. Стор відчинений кожного дня від 9. год. рано до 10. год. вєчєр, у недєлю й свєтє за попереднім умовленням. Мої ціни низькі, а робота гартована!

Дорогі Краєлиці! Заки пієсте до інших, то прошу вєстити до мене. Не, викидайте своїх тяжко зарпаваних гроєшєх надаро. Най іде український гріш в українській руці. Сховайте собі мою адресу.

234.

ШИФКАРТИ

на найбільшій та найкращій кораблі на всі прогуканні і то до всіх краєв. Виготовляємо всі документи, потрібні до подорожі — паспорт, віз, пермити, аїдевіти, петії, і тому наші пасажирє не мають клопотів в дорозі.

ДОЛЯРИ посилаємо до всіх краєв ПОШТОВО І ТЕЛЕГРАФІЧНО і виплачуємо на останній пошті під повною гарантією. ПОМАГАЄМО чєжгальним легальзуватися відповідно до нових законів.

ПОЛАГОДЖУЄМО СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ відповідно до тепєршніх обовязуючих законів в краю. Контракти, повновлаєти, акти зарєєстрації, доєвнє скріпті і всі інші документи.

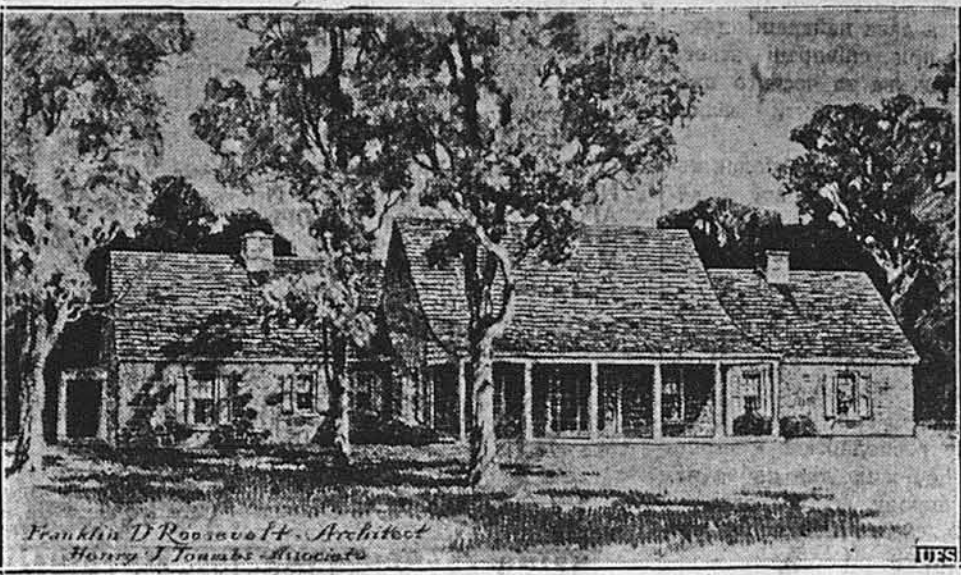
Продаємо ДОМИ та рїжєні бієзисє по дуже приступним цінам. Голоєстєся у всіх справах до нашого НОТАРІАЛЬНОГО БЮРА по сонєсній пораді та рєтєльну обєауту.

S. KOWBASNIUK
277 E. 10th STREET, (між 1-ю і Євєно А), NEW YORK, N. Y.

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ КАЄ ЛІЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

Католицькі достойники на Золотому Ювілею Католицького Університету у Вашингтоні (зліва направо): Амлето Чіґ оняні, апостольський делеґат; Дєніє Догєрті, кардинал з Філадельфії; та Джозєф Коринґєн, ректор університету.

ЯК ПРЕЗИДЕНТ ПРЕДСТАВЛЯЄ СОБІ ІДЕАЛЬНУ ХАТУ.

Так виглядає „ідеальний дім”, „вимріяний” президентом Рузвельтом. Він має повстати незадовго в Гайд Парку, має бути призначений для спочинку, отже має бути без телефону. Його архітектура зраджує голландські впливи. Має коштувати \$15,000.

ШКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Протестаційне віче в обороні прав української православної церкви в Польщі відбулося в нас у неділю, 16 жовтня, під голим небом на церковній площі монастиря о.о. василіян. Віче це відбулося під знаком згоди, бо участь у ньому взяли всі українські церковні громади і світські організації. Перед вічем відправили отці василіяни акафист у наміренні української державности, а ігумен, о. Амвросій Сенишин, виголосив проповідь, яку зачав словами: „Боже, вислухай благання, неодолимо нищить наш край”. Його проповідь зворушила присутніх до сліз. В черкві можна було бачити не лише жінок, але й чоловіків, як обтирали собі сльози за зворушення.

На віче прибуло коло 3,000 людей, щоб спільно запротестувати не лише проти варварських метод боротьби польської адміністраційної влади з українським православним населенням, але щоб теж своїм голосом причинитися до спільного українського протесту в обороні закарпатських українців. На віче прибули наші люди з Гемонду, й Гері, Індіана, з Гарвей, Келюмет Ситі, Джоліет. Деякі, як от громада з Гарвей, приїхали зо своїми прапорами, на яких виднівся напис „Братство ім. Тараса Шевченка, 335 відділ У. Н. Союзу”. Були й інші українські та америкацькі прапори наших світських організацій.

На вічу промовляли полк. О. Шаповал, о. К. Кирстюк і Петро Дідик. Бесідики по черзі представляли стан українського православного населен-

ня під Польщею та як нищить Польща їх церкви, про відносини політичної й економічної натури в Західній Україні та вкінці про пляновий наступ польської держави на дім українського народу.

Своє слово до протесту долучили ше о. Семків, парох закарпатських українців, та о. Нерваній в імені російської парохії при вулиці Вуд.

Вічєники ухвалили відповідні протестаційні резолюції, які відчитав адвокат Роман Смух.

З нагоди конгресу польського духовенства відбуваються тутешні польських громадах сідєнти про працю польських священників та про стан парохіальних шкіл. З відчиту виходить, що там, де повстали польські костели і школи, є менший вплив денационалізації польських емігрантів. В середках, де нема ні костелів ні шкіл, бо й таких повно в Америці, є поляки з польськими назвищами, та стільки й у них польскости.

В Заучених Державах Америки нараховують 2,000 польських священників, 800 парохій, 500 парохіальних шкіл, а в них 300 тисяч дітей. Дальших 400 тисяч польських дітей учаться в американських школах. Польський клер збудував в Америці крім публичних шкіл ще 38 шкіл середнього типу, в яких учаться 5 тисяч дітей, та академію в Орчард Лейк, яка доставила польським громадам не лише добрих священників, але й інших світських професіоналістів і народних діячів.

Польський союз „Зєдноче-не” святкував у неділю, 9-го

жовтня, 65-літній ювілей свого існування. Ця найстарша польська асекураційна установка, як виходить з ювілейного звіту; має 130 тисяч членів, обезпечених на 82 мільйонів доларів, робить свій бізнес у 24 стейтах Злучених Держав і має 16 мільйонів маєтку. Видає 2 часописи: „Дзєнік Зєдноче-ня” і „Наруд Польскі”. Молодецький департамент „Зєдноче-ня” числить 25 тисяч членів, а на нього видала організація за останні 3 роки 85 тисяч доларів у формі стипендій незможним студентам, на спортову акцію і на дружини „скавті” і „дочок”. З нагоди цього ювілею відбулося святочне відкриття нового дому Зєдноче-ня при вул. Нобл і Мілвокі. В домі буде уміщено найбільша польська бібліотека за океаном, що числить 8 тисяч томів.

Шкаго буде мати собєвє — заявив посадики міста, Келі, перед виїздом на Евхаристичний Конгрес. З днем 15 грудня Адміністрація Публичних Робіт зачне перші праці при верченні тунелів. Сім тисяч робітників знайдуть працю при будові собєвє, що коштуватиме 24 мільйони доларів. Доблю-Пі-Ей дає 18 мільйонів, решту має додати місто. Поклицько мають будувати дві головні дороги: Стейт-Клайборн і Мілвокі. Дальші дороги коштуватимуть 16 мільйонів. Пророкують, що собєвє буде готовий до одного року.

Місто Шкаго є дуже по-божне, про що свідчать отсі цифри. Маємо 1,850 костелів, чи церков, у яких є 700 тисяч крісел. Майно згаданих церков перевищає суму 500 мільйонів доларів. 90% шкаго-говців належать до того чи іншого віроісповідання. Начисляється в Шкагу 1,250,000 католиків і стількиж протє-

стантів, 400,000 жидівського або незалежного віроісповідання. Виключно чужої мови (неанглійської) вживається в 179 церквах, двоє мов уживається в 342, а 3 мови у 14 церквах. Шкаговські церкви мають 228 гімнастичних саль, 391 дитячих садків (кіндергартен) 5,511 клубових саль, 861 штук дутих музичних інструментів, 4,417 п'янь, 59 кіноматографічних машин, 490 радіо-апаратів, 115 круголень і 500 пінг-понг столів. Щодо спортової акції, церкви мають коло тисячі атлєтичних дружин, 3,000 клубів спортових акцій і 1,100 хороших дружин. Відносно танців, курення, театру і лікерів, шкаговські церкви займають різне становище. Одні дозволяють на все, інші лише на деякі речі, ще інші зовсім забороняють.

Організатор Українського Народного Союзу зачав свою працю в Шкагу з днем 1-го жовтня. Є ним п. Дмитро Білецький. Не знати, як піде його праця в організуванні нових членів, бо шкаговський терен тяжкий до праці, одначе за перший тиждень приєднав він 20 нових членів. Організатор цей ніколи передтим в Шкагу не був, не знає людей, ні міста, а доказав на початок, що хто хоче придбати нових членів, то може. Отже наші дотеперішні оправдування себе, що тяжкі часи, нема кого вже випусувати в ряди У. Н. Союзу і т. п., не видержують більше супроти того, чого доконав Союзівий організатор віпродовж першого тижня своєї праці в Шкагу. Щастя, Боже, і в дальшій праці!

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИТЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА”.

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БОСТОН, МАСС.

Телеграми в справі Закарпаття.

Наш від. ОДВУ при співучасті інших національно свідомих товариств і прав. парохії скликав спеціальні збори 26. вересня вечером, щоби порадитись, яким способом ми маємо помагати акції оборони Закарпатської України.

Перший забрав слово наш парох о. В. Каськів, довголітній народний працівник. В довгій і доцільній бесіді він заохотив привних до дальшої активної праці для наших братів на рідній Україні. Всі одностайно згодилися так довго працювати, поки Україна не буде вільна. Коли треба, то й молодь піде мїратися з ворогом, говорив бесідник. Опісля вивязалась жива дискусія, в якій забирала голос більшість привних громадян. На питання дїставали вдоволяючі відповіді. На кінець рішено вислати телеграми з бажанням вилучити наше Закарпаття і створити вільну українську державу.

Телеграму вислано до міністерств заграничних справ: Америки, Англії, Франції, Німеччини й Італії.

На кінець о. В. Каськів прийняв обовязок освідомлювати охочих громадян до праці для свого народу добрими порадами, освітніми лекціями та добрим націоналістичним приміром.

Н. Давискиба.

S. MOSTOWICH 277 E. 10th St. NEW YORK Tel.: ALgonquin 4-7761 ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СКЛАД КАС. Кеш реєстри, скєйла, кофє мїлє, сїасїні, машїні, жїт гїраїдерс, еїніг машїні, тїлїграфїтє і шїтї зїя-рїде для бучерї, грєсєрї і шїтї бїзїєсї. Продаю за готїву й на кредїт. Також куплїю і направилю вського роду машїни. Не шукайте „баргєн” у чужїх, бо знайдете все два разї дешєвше в мене.

ДО ХОРИХ

Пощо терпіти, коли поміч близька? Багато жінок і чоловіків, що терпіли зприводу тяжкої недуги шлунка, серця, нервів, лямбего, нїг, паралїку й багатьох інших небезпечних недуг, є нїні здоровї. Без рїжїнї, що Вас болїт і як довго, зверїтїсь до нас ше нїні, а знайдете повну раду в українській мовї.

ХІРОПРАКТИЧНЕ БЮРО 195-2nd Ave. (pг 12 вул.) New York. Години: від 10. рано до 8. веч. В недїлі: від 10. рано до 1. пол.

БОЛІНІГ

Ганї на нїгах, опухлі нїгї, набрїдї мїлї, болїчі нїгї, фїабїтї (запалєння жїлї), напухлї або болїчі колїна чи їстїковї і ревматїчні нїгї успішно лїкуємо нїмїні європейськїми методїми без операції.

Офісї години: щєдєно від 1 до 6 вєчїр, в понедїля і четвєрї від 1 до 6:30 вєчїр. Нєма урядових годин у недїлі.

Говорїмо українською мовою. Dr. L. A. BENLA 320 W. 86 St., New York City Близько Бродвєю. ЄВРОПЕЙСЬКІЙ СПЕЦІАЛІСТ.

ЛІКУВАННЯ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ

Недуги кровї, шкїри, нервїв, загальну слабїсть і нервовє вичєрпання, катар і хронїчні болякі, недуги шлунка й кишк, геморїїдї й їнїшї вїдходовї забурєння, що справляють бїль та неодоли, забурєння печїнки й сєчєвого мїхура. Гострї й хронїчні недуги й жїнок лїкуєтьє з добрим і скорим успїхом. Як маєте жїкнебудї недомогання, котрїх не розумїєте, порадїтьєся з довірїям мене, а я вам вїясню.

Промїні X (екс), екзамїнація кровї й сєчі. Умїркованї цїни. ОГЛЯДИНИ ЛАРОМ. DR. L. ZINS 110 East 16 St. N. Y. (мїж 4-тою Єв. і Ірїпінг Плейс) ГОЛІНІНІ: від 9. рано до 8. вєчїр. В недїлі: від 9. рано до 3. сполуднї.

В ресторани. — Що то значить „систематична градація”?

— Бачиш, нїні ми їмо печєню. З-цєї печєні, що лишїтьєся в кухнї, завтра будуть котлєти, пїслязавтра сїканці, з сїканців зраз, а накінець „заяць”. Розумїєш? Цє є „систематична градація”.

ДИСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ Потрїбно ДЖЕНІТОРА, Українця, для доглядання 3-фамїлійної доми, 4-кімнатїє мешканця безплатно. Добра нагода. Комїтїтї є до вїдїмїю. Голосїтьє: негаїно до власнїка дїму пїд ч.ч. 21 NORTH 34 STREET, PHILADELPHIA, PA.

ЩОСЬ НАДЗВИЧАЙНЕ ДО ЧИТАННЯ! Український Альманїх, 509 сторїн, 131 предметїв. Була цїна \$2.50, тепєр 25 цєнт. Посїлайте 10 цєнт на пересїлку. Пїшїть і зашїпїть собї до свого нотарєсу нову адресу: S U R M A, 325 E. 14th St., New York, N. Y.

Д-р С. ЧЕРНОВ ● Гострї й хронїчні недуги жїнок і жїнок — Шкїра й кров. ● Анаїзис кровї для подружжого свїдєчїя. 223 SECOND AVE., cor. 14th St., NEW YORK CITY. Room 14. Gramercy 7-7697. Офісївї години 10-8; недїля 11-2. Жїнка-доктор до обслїду. X & флїороскоп.

Д-р ЮРІЯ АНДРЕЙКО УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР 321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenue, NEW YORK, N. Y. Tel. GRAMERCY 5-2410. Урядовї години: рано від 10 до 12. Ввєчїр від 6 до 8, а в недїлі рано від 10 до 12.

Д-р МИХАЙЛО ЯНКОВИЧ УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР-ХІРУРГ Урядовї години: Від 1-ї пополуднї і від 6-ї ввєчїр. В недїлі згїдно з умовою. 718 SO. 17th ST., NEWARK, N. J. (near Springfield Avenue) Tel. Essex 3-4468.

МИРОН ЛИТВИН УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК Без рїжїнї, як алєко можа Нїськором. Вразї потрїбї теле-фонїтьє до нас. Обслїга шїра і цєсна. Office: 483 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО нїній Український Ундєртейкєр зарїядує погребїми по шїтї так мїзькїй, як \$150. Обслїга найкраща. JOHN BUNKO Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 6th St., NEW YORK CITY. Identified Funerals as low as \$150. Telephone: Orchard 4-8083

ПРИ ВЕСІЛЛЯХ ПРИ ПОХОРОНАХ ПРИ ВСЯКИХ СПЕЦІАЛЬНИХ НАГОДАХ — зайдїть до свого HOLLYWOOD FLORIST 127 E. 7th St., New York City (bet. Ave. A & 1st Ave.) or Tel.: Dry Dock 4-8949

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК ЗАНИМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ 129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568 BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. Melrose 5-6577

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(39)

Коли перелякана Нкіма опїнїлась високо на деревї, вона оглянулась поза себе, щоби побачити, що дїялося внизу. Дїкуни один за одним входили до печєри, в якїї лежав на землї д-р Брукс. Вони довго блукали по нїй, аж нарештї натрапили на хворого Брукса. Побачивши його, дїкуни підскочили з радостї. Бо цє був саме той чоловік, якого викрав їм „демон”.

Та по першїй радостї вони попали в переляк. Бо коли тут білий чоловік, то теж мусить бути десь у поблизу сам „демон”. Окруженї темнотою, вони почали підносити догори свої списи і штовхати повітря, немовби в ньому десь вїсїв „демон”. А коли по певнїм часї переконались, що нїхто на них не нападає, вони успокоїлись і почали виходити.

Попереду вони пустили самого Брукса. Опїнївшись надворї, на сонці, їх увєсь лїк покинув і вони знов попали в дурновату радїсть. Вони тїшились не лише сподєнням Брукса, але також тим, що черєз те, на їх думку, вони поконали силу демона. Видно той демон, що вирвав їм ту жертву прямо зпїд носа, не є вже такий сильний, як їм здавалось, думали вони.

Та передївїм вони радїли з того, що за те прїтїгає їм велика нагорода від самого Кагунда. Він певно похвалить їх у присутностї цїлого товариства, думали собі дїкуни. З такими радїснїми думками вони їшли вперед. У той час бідний д-р Брукс думав тїльки одне: жїкби бодай їще раз побачити перед смертю Марїю. Та з другого боку, він радїв, що тепєр вона не коло нього.